

Interviu cu domnul Sorin Botnaru — deputat

1. **Red.** *Revista „Sociologie Românească” îi invită pe toți sociologii aleși în Parlament să se exprime în fața comunității noastre științifice. În acest sens, vă rugăm pe dv., domnule Sorin Botnaru, să vă prezentați mai întâi activitatea de sociolog.*

— 15 ani angajat: primul an de stagiatură în Direcția de Telecomunicații București, apoi într-o secție a Centrului de Estetică pentru Industria Ușoară transformată pe parcurs în Centrul de Cercetare și Inginerie Tehnologică pentru Articole Casnice, Jucării și Accesorii. Locuri de muncă dacă nu promițătoare cel puțin simpatice, s-ar putea spune.

Aș prefera să nu amintesc nici una din zecile de cercetări de marketing, prognoze și programe de dezvoltare de produse și producție industrială la realizarea cărora am participat. Ele au cerut un consum exagerat de mare de timp și s-au tradus în rezultate palpabile minuscule. Dacă, totuși, trebuie să spun ceva despre acești ani și ce am făcut sau mi s-a întâmplat aș prefera să-mi încadrez evoluția într-un grup de experiențe sociale și profesionale mai larg, caracterizant desigur pentru mulți dintre sociologi.

Părinții mei și rudele lor erau angajați, înainte de război, într-un proces de ascensiune socială avînd la bază carierele lor școlare. În marea lor majoritate intelectuali aflați la începutul unui drum care i-ar fi plasat, pe unii dintre ei, în nivelele medii, poate înalte ale unei tehnocrații incipiente, și-au văzut barat drumul firesc într-o societate ale cărei criterii de selecție, promovare și succes social, le erau total străine.

Resimțirea eșecului lor social, nu ca pe unul individual, ci ca pe unul de grup — privîndu-ne și pe noi, copiii —, sentimentul profund de neaderență la noile criterii și cariere sociale s-au combinat cu o detașare de valorile societății normale, de valori care nu-și mai primeau întărirea socială. Dacă părinții au suferit eșecul în confruntare cu o forță exterioară, noi copiii l-am internalizat. El s-a tradus printr-o lipsă de motivație, prin cariere școlare sinuoase, iar la unii dintre noi printr-o identificare a cauzelor și prin încercarea de a găsi o semnificație, un sens evoluțiilor presărate de eșecuri aproape căutate, refuzului carierelor, rămînerii în umbră.

Am intrat în viața profesională pregătit, cu un fel de toleranță față de eșecurile sociale proprii, acordîndu-le o semnificație supraindividuală. Astfel, m-am ales cu pierderi în ani de viață și cu semne de umilință, acestea din urmă însă folositoare în perceperea problemelor, dacă nu a suferințelor altora.

Și totuși meseria! Două direcții în care am efectuat cercetări: orientarea creației de articole casnice și cea a creației de jucării. Prima direcție m-a condus la abordarea unor probleme de semiotică, sociologia obiectelor, sociologia consumului. Cea de a doua la problematica jocului ca dimensiune a activității umane, raporturile jocului cu alte activități

umane, dar mai ales la problematica copilăriei din punctul de vedere al istoriei sociologiei mentalităților.

Sper să public în curind unele rezultate ale activității mele de cercetare legate de joc, jucărie și societățile moderne, dar mai ales lucrările pentru care am strins deja material: o schiță de istorie a copilăriei în teritoriul românesc între 1500 și 1860 și o interpretare sociologică a vieții și operei lui Creangă. Cu el societatea românească a făcut doi pași importanți: a început trecerea în masă la mentalitatea modernă despre copil și a pus bazele unui nou sistem de selecție a elitelor. Singurul care a perceput mai adecvat modernitatea lui Creangă și rolul său real în societatea și cultura românească a fost desigur Mircea Vulcănescu și va trebui să îi mulțumim pentru clarviziunea sa într-o epocă dominată de teza călinesciană asupra omului și operei.

În alte contexte ne confruntăm și astăzi cu aceleași mari probleme: problema contractului, comunicării și schimburilor între marile grupuri sociale într-o societate care pare să fie caracterizată printr-o falie și problema selecției elitelor.

2. **Red.** *Care a fost participarea dr. la evenimentele revoluționare din decembrie?*

— Am puțin de spus, nu numai pentru că timpul acțiunii îl diminuează mult pe cel al eventualei reflecții. Desigur, ziua de 21 decembrie și cea de 22 pînă la orele 9—10, cînd deja devenise evident că s-a răsculat tot orașul, merită o discuție mai largă. Trăirile de atunci au fost de multe ori extreme, uneori fantastice. Ele au fost și sînt generatoare de alte percepții și ipoteze asupra propriei persoane, asupra unor generații, asupra bucureșteanului, românului ș.a.m.d.

Tot ce pot să spun este că am participat la manifestațiile din 21 decembrie și că de pe 22 decembrie multe zile nu mi-am văzut casa și că în cadrul grupului în care s-a nimerit să fiu, mi-am făcut datoria. Și încă ceva, dacă înainte de 21 decembrie eram o ființă reticentă față de orice noi contacte umane și exprimam probabil, prin comportament o răceală care descuraja nu numai intimitățile și, în general, comunicarea (căci nu puteam ajuta pe nimeni), începînd cu 22 decembrie strîngeam mina tuturor, ascultam zeci, poate sute de oameni, simțeam că voi putea fi de folos, sper să fi și fost. Astăzi nu mai sînt desigur așa, am devenit din nou mai reticent. Am avut și mai am și acum o obsesie, poate. Voiam să particip la crearea unor structuri deschise, în care să între cît mai mulți, iar selecția să se facă pe criterii de valoare. M-am opus pe cît mi-a fost posibil tendințelor de respingere a noilor veniți.

Am fost ales de noii mei colegi președinte al CFSN — sector 2 încă din decembrie cred, oricum atunci pierdusem șirul zilelor sub avalanșa de fapte, informații și oameni. Pe 20 ianuarie am fost ales președinte al CFSN București. S-ar putea să existe impresia că am fost chemat ca sociolog pe lingă Consiliul Frontului [Salvării Naționale. Deloc, nu a fost așa. Am participat ca oricine de pe stradă la evenimente și am fost supus unui proces de selecție de către oameni pe care nu îi văzusem nicio dată înainte de decembrie.

3. Red. *Care sînt, după opinia dv., problemele sociale cele mai acute ale României?*

— Aș discuta o singură asemenea problemă: stabilizarea și autonomizarea cîmpului și instanțelor juridice. A trebuit să ne construim cîmpul politic și instanțele sale practice din nimic.

Rezistența la sistemul vechi a fost cu prioritate individuală. Nu au existat nuclee politice, iar unele din persoanele cu credit național înainte de decembrie și l-au consumat rapid în lipsa unui autentic simț politic. Intelectualii productivi și recunoscuți în cîmpul cultural au boicotat (cu puține excepții ce merită puse în evidență — o vom face poate în scurt timp) formațiunile politice, considerînd, că pot să își păstreze o poziție privilegiată, de control a cîmpului politic. În aceste condiții instituțiile politice fragile, în primul rînd unele partide, dar și cîmpul politic în integralitatea lui au fost supuse unor acțiuni de deteriorare din care au ieșit cu greutate pînă în prezent.

Și totuși, de autonomia cîmpului politic și de soliditatea și valoarea partidelor politice depind regîndirea și constituirea instituțiilor statului român modern.

4. Red. *Ce inițiative veți sprijini în Parlament?*

— Sînt interesat de evoluțiile legislative în cîteva domenii:

a. învățămînt, cultură, religie, pentru că, după opinia mea, principala problemă a românilor în perioada viitoare va fi cea a educației; în condițiile actuale de moralitate și comportament civic desfacerea economiei etatist-comuniste și trecerea la privatizare intensă și economie de piață se pot transforma într-un „western economic” care va afecta toate instituțiile societății noastre. Cît de mult am dori să evităm o nouă epocă fanariotă;

b. relații de muncă și protecție socială. Instituțiile noastre sînt încă puțin sensibile la noul raport social pe care l-a adus decembrie. Am constatat aceasta în demolarea unor conflicte de muncă. Ceea ce îi jignează cel mai mult pe conducătorii sindicali și îi făcea să manifeste intoleranță, rigiditate era nu atît starea lor pe care o cereau îmbunătățită cît tratamentul rece, indiferent al unor reprezentanți ai autorităților (de exemplu Ministerul Muncii). Liderii sindicali sînt de multe ori lipsiți de competență socială și profesională (ca sindicaliști), comunicarea cu administrațiile este de multe ori defectuoasă, regulile jocului nu sînt stabilite încă, conducerile de întreprindere trec printr-o criză de autoritate, etica muncii lasă de dorit, legislația în domeniul muncii nu își mai găsește o recunoaștere suficientă. Iată destule motive pentru a regîndi întregul sistem de probleme și de a căuta soluții;

5. Red. *Sînteți președintele C.P.U.N. al municipiului București. Cum percepeți, ca sociolog, problemele administrative ale Capitalei?*

— Prin natura preocupărilor din ultimele luni am ajuns să cunosc oarecum intim sistemul de administrare al orașului București. El corespunde vechiului sistem social și este o piedică în organizarea și desfășurarea vieții urbane pe baze eficiente și morale mai sigure. Actuala orga-

nizare promovează optica de fief sectorial, o falsă descentralizare și imposibilitatea construirii și traducerii în fapt a unor politici coerente de dezvoltare a orașului.

Sînt atașat de o nouă concepție a administrării orașului care să imbine o descentralizare reală a serviciilor, informatizarea sistemului și posibilității de dezvoltare a unor politici de dezvoltare coerentă.

6. Red. *Ce rol apreciați că are sociologul în actuala conjunctură socială din țara noastră?*

— Situația mi se pare critică, în primul rînd sub raportul resurselor umane. Este un domeniu plin de oameni greu utilizabili, prea mulți au fost formați și au rămas sub influența unor „sisteme” conceptuale sterile. Am mai spus și repet fără plăcere căci mă percep inclus : de 6 luni asistăm la eșecuri ale sociologului. Traducerea unor cerințe de morală socială în concepte și instrumente sociale s-a făcut atît de defectuos încît recunoaștem sub haine noi vechiul (Punctul 8 Proclamația de la Timișoara). Fenomenul Pieții Universității și legăturile cu o parte a populației Bucureștiului au fost unilateral și neștiințific receptate de toate părțile implicate. Și cu ce repercusiuni ... Era probabil normal ca sociologul, nicio dată exersat suficient și fără a-și putea asigura și prelucra informația, să fie luat pe nepregătite.

Sînt totuși speranțe și ele constau în varietatea instituțiilor întemeiate sau renăscute și poate în întâlnirea actualilor profesioniști cu viitoare generații de cercetători formați în alt spirit.

aprilie 1990

Interviu realizat de C. S. ANGHEL